

Constantin SCHIPOR
University "Alexandru Ioan Cuza"
Doctoral School of Economics and Business Administration

SCANDINAVIAN MODEL BETWEEN ASPIRATIONS AND ACHIEVEMENTS

Case
Study

Keywords

nordic model,
high public expenditure,
education,
healthcare.

JEL Classification

F02

Abstract

The European social models that emerged in Europe are answers to various problems faced by micro and macroeconomic activity. An insight into the economic situation of all European social models emphasizes that the Nordic model has the highest efficiency in terms of economic results. The states that belong to the scandinavian model are characterized by stable economic growth, strong social democracy, a strong trade union movement, low levels of corruption and universality of the system that helps companies to overcome difficult moments.

This paper highlights the micro and macroeconomic policies that have led to economic stability and very good results in terms of living standards. The main hypothesis of the paper assumes that investments in education and workforce improvement led to the growth of the living standards in the Scandinavian model.

I. Introducere

„Modelul scandinav este unul dintre cele mai eficiente, punând accent ridicat pe redistribuire și coeziune socială” (Ebbinghaus Bernhard, 1999). Aceste obiective sunt caracterizate prin servicii sociale dezvoltate, concepute pentru a fi atât de calitate foarte ridicată, cât și foarte accesibile.

Statele ce aparțin modelului scandinav au implementat un sistem eficient bazat pe coeziune socială, investiții importante în educație și dezvoltare familială. Modelul nordic este caracterizat de o creștere economică stabilă, sindicate puternice și corupție scăzută. Aceste caracteristici au condus la performanțe economice ridicate în ultimele două decenii.

Beneficiile șomerilor sunt numeroase, și anume o rată foarte ridicată de reintegrare în câmpul muncii și un sistem de sănătate asigurat prin redistribuirea veniturilor rezultate prin intermediul sistemului de impozitare.

„În cadrul sistemului financiar nordic, impozitarea este progresivă și include elemente de impozitare a proprietății, iar timp ce taxele pe afaceri sunt destul de scăzute” (Scarpa Simone, 2009). Țările din cadrul modelului scandinav sunt caracterizate printr-un dialog social solid și cooperarea strânsă a sindicaliștilor cu guvernul.

Sindicatele sunt puternic implicate în administrarea asigurărilor pentru șomaj și în programele de formare a forței de muncă, iar modelul este caracterizat printr-o politică activă pe piața forței de muncă și o rată înaltă a ocupării acesteia. Țările scandinave au reușit cu succes să obțină o rată înaltă a ocupării forței de muncă și să înlăture inegalitățile pe piața forței de muncă.

II. Aspirațiile și realizările modelului scandinav

Modelul nordic, un model al unității în diversitate, are la bază mai multe trăsături și caracteristici, care îi oferă posibilitatea de a se dezvolta sustenabil.

Prima pârgie importantă pentru o dezvoltare sustenabilă este accesul gratuit la un sistem medical și de educație performant.

Cea de-a doua pârgie este ușurința de a face afaceri și existența unei legislații solide în ceea ce privește drepturile de proprietate intelectuală.

Un alt aspect care favorizează dezvoltarea sănătoasă a statelor scandinave este nivelul scăzut al taxelor vamale și ușurința investitorilor străini de a intra pe piața scandinavă.

Piața internă a Suediei este relativ mică, dar are un grad înalt de profesionalizare și industrializare, o economie deschisă, dependentă de importuri. Există o competiție ridicată, dar oportunitățile de afaceri sunt pe măsură. După intrarea pe piața Suediei, un exportator poate dezvolta o afacere pe

termen lung fără probleme. Suedia importă textile, cafea și ceai în proporție de 95%.

În ceea ce privește corupția, statele scandinave se clasează în primele 12 state cele mai puțin corupte țări dintr-un total de 176 de state analizate., iar într-o altă ordine de idei Danemarca, Finlanda, Suedia și Norvegia se clasează în top 5.

Un alt aspect relevant în ceea ce privește funcționarea eficientă a economiei este faptul că în aceste țări „sindicatele au un rol important, fapt întărit de procentul ridicat al angajaților ce aparțin de un sindicat, și anume: 70,5% în Finlanda, 68% în Suedia și 57% în Danemarca” (Anxo Dominique and Niklasson Harald, 2008). Din cauza eliminării sistemului Ghent în anul 1938, angajații din Norvegia nu au mai fost atrași de apartenența la un sindicat, ceea ce a condus la un procent foarte scăzut al muncitorilor ce aparțin de un sindicat, și anume de 14,5%.

O altă realizare importantă este formarea parteneriatului dintre angajatori, sindicate și guvern, prin care acești parteneri sociali negociază condițiile pentru reglementarea locului de muncă între ei, mai degrabă decât prin termenele impuse de lege.

Schimbarea condițiilor economice au dat naștere la teamă în rândul lucrătorilor, precum și la rezistența sindicatelor în ceea ce privește reformele. În același timp, reformele și dezvoltarea economică favorabilă par să aibă șomaj redus, care a fost în mod tradițional mai mare.

În ceea ce privește indicii dezvoltării umane, statele scandinave se află în primele 24 de țări, iar 3 dintre acestea, și anume Norvegia, Danemarca și Suedia se află în primele 12 (Tabelul 1).

Raportul Națiunilor Unite din 2014 arată că la nivel mondial cele mai fericite națiuni sunt concentrate în Europa de Nord. Țările nordice sunt clasate în vârful piramidei în ceea ce privește valorile PIB-ului real de pe cap de locuitor, speranța de viață, generozitatea și nivelul scăzut de corupție.

Modelul nordic a avut succes în ceea ce privește ameliorarea semnificativă a sărăciei. În 2013 ratele sărăciei, înainte de a lua în considerare efectele transferurilor sociale, au fost de 25% în Danemarca, 32% în Finlanda, 22% în Islanda, 6% în Norvegia și 27% în Suedia. După luarea în considerare a transferurilor sociale ratele sărăciei pentru același an au devenit 7%, 8,5%, 5,9%, 8%, și 10%.

Unul dintre motivele cheie pentru cheltuielile publice ridicate este numărul mare de angajați publici. Aceștia lucrează în diverse domenii, inclusiv educație, sănătate, precum și pentru guvern în sine. Ei au de multe ori siguranța locului de muncă pe tot parcursul vieții și reprezintă aproximativ o treime din forța de muncă (mai mult de 38% în Danemarca). Cheltuielile publice în ceea ce privește transferurile sociale, cum ar fi ajutorul de șomaj și programele de pensionare anticipată

sunt mari. În 2014, beneficiile de șomaj ca procent din salariu au fost de aproximativ 85% din salariul în Danemarca și 75% în Suedia.

Deși există diferențe între țările nordice, toate împărtășesc un angajament ferm în ceea ce privește coeziunea socială, un caracter universal de furnizare a bunăstării, în scopul de a proteja individul prin protecția persoanelor vulnerabile, precum și maximizarea participării publicului la luarea deciziilor. Sistemul nordic este caracterizat prin flexibilitate și deschidere spre inovație în furnizarea de bunăstare.

Analiza micro și macroeconomică a modelului scandinav a devenit impetuos necesară, deoarece înțelegerea modului în care funcționează acest sistem poate oferi soluția pentru fundamentarea unui modelul economic social european, dar, în același timp se pot preveni repetarea unor greșeli.

O analiză a valorilor medii ale variabilelor productivitatea muncii și rata de ocupare evidențiază ierarhia modelelor sociale europene în funcție de performanță. Astfel, primul loc este ocupat de modelul scandinav care este lider la ambele capitole, atât la rata de ocupare, cât și la productivitatea muncii (Figura 1 și 2). La extrema opusă se află modelul mediteranian care înregistrează valori scăzute în cazul ambelor variabile.

Rezultatele sunt întărite și de alte studii, spre exemplu Andre Sapir în articolul "Globalizarea și reforma modelelor sociale europene" construiește o matrice în funcție de eficiență și echitate (Figura 3). Rezultatele evidențiază că doar modelul scandinav se află la confluența dintre echitate și eficiență ridicată.

S-a dovedit de-a lungul timpului că investițiile în educație reprezintă pilonul pentru o creștere economică pe termen lung. Este adevărat că efectele unei astfel de politici se conturează după câteva decenii de la aplicarea măsurilor, dar rezultatele vor fi pe măsura așteptărilor. După cum poate fi observat în figura 4, totalul cheltuielilor publice pentru educație ca procent din produsul intern brut în statele ce aparțin modelului scandinav sunt cu mult peste valorile din celelalte modele.

Statele nordice au înțeles că prin educație indivizii vor avea capacitatea de a-și atinge propriile scopuri prin dorința de realizarea a scopului comun, și anume bunăstare la nivel de societate („Fiecare individ urmărește numai avantajul său, astfel, în acest caz, ca și în multe altele, el este condus de o mână invizibilă, ca să promoveze un scop ce nu face parte din intenția lui.”)

O simplă comparație a graficelor 4 și 5 scoate în evidență faptul că nivelul rezultatelor economice, reprezentate în cazul de față de evoluția relativă cu bază fixă a produsului intern brut, este direct proporțională cu valoarea investițiilor în educație. Într-o altă ordine de idei, creșteri semnificative ale produsului intern brut se vor realiza în contextul

unor investiții în educație pe măsură.

Politica externă a statelor scandinave are la bază principiul coeziunii. Populația scandinavă împrumută ideile bune, înființând un Consiliu al Miniștrilor Nordici, din care fac parte Danemarca, Finlanda, Islanda, Norvegia, Suedia și care își propune „cooperarea interguvernamentală în beneficiul cetățenilor statelor componente”.

III. Limitele modelului scandinav

Cea mai importantă problemă pe care trebuie să o gestioneze statele din nordul Europei este sustenabilitatea pe termen mediu și lung a transferurilor sociale. Probleme economice de la nivel mondial creează în mod permanent presiuni și există posibilitatea ca nivelul transferurilor sociale să nu mai poată fi susținut la același nivel ridicat.

În al doilea rând cuantumul ridicat al ajutoarelor sociale, în special șomajul, a redus dorința cetățenilor de a muncii.

IV. Concluzii

Virtuțile modelului scandinav pot fi adaptate pentru construcția unui model economic social european. Astfel, caracteristici precum coeziunea socială, corupția redusă, educația performantă și un sistem de sănătate eficient pot constitui scheletul modelului căutat de economiștii din cadrul instituțiilor Uniunii Europene.

Eficiența modelului scandinav și bunăstarea populației din statele ce aparțin acestui model întâmpină dificultăți în contextul turbulențelor din economia mondială, iar mai nou datorită accenturii fenomenului de migrație. Pentru evitarea unei crize economice statele nordice trebuie să găsească noi soluții (controlul transferurilor sociale, stimularea investițiilor și gestionarea eficientă a fenomenului de migrație), care să estompeze fluctuațiile negative din economia mondială.

IV. Bibliografie

Articole:

- [1] Ebbinghaus, B., „Does a European Social Model Exist and Can It Survive?”, *In G. Huemer, M. Mesch and F. Traxler (Eds.)*, 1999, pp. 1-26;
- [2] Sapir, A. “ *Globalization and the Reform of European Social Models*”, *JCMS*, 2006, pp. 369–390;
- [3] Scarpa, Simone, „The scalar dimension of „welfare state” development: The case of swedish and finish social assistance systems”, *Cambridge journal of regions, Economy and society* 2009, 2, 67-83.

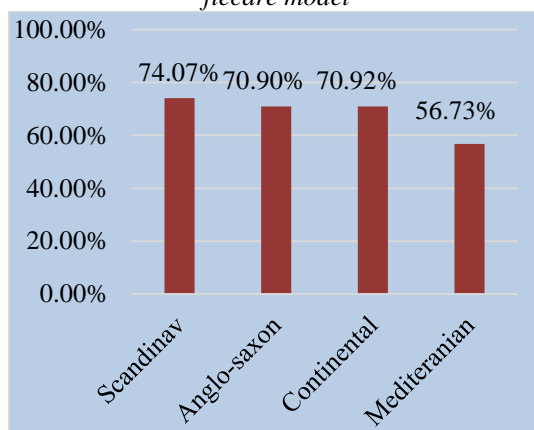
Cărți:

- [1] Anxo, Dominique; Niklasson, Harald: “The

Swedish model: Revival after the turbulent 1990s?”, International Labour Organization (International Institute for Labour Studies), 2008.

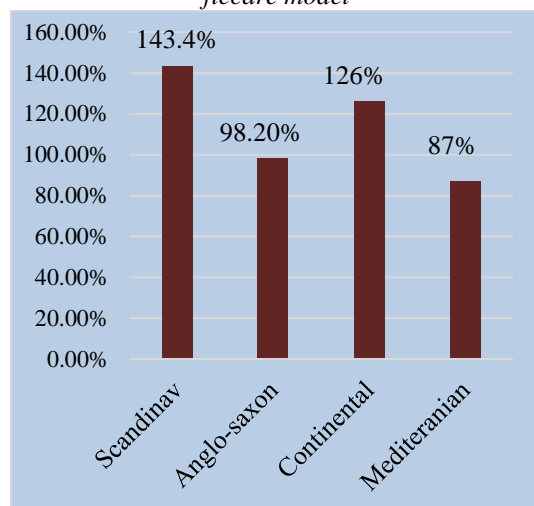
ANEXE

Figura 1 Ierarhizarea performanțelor în funcție de media ratei de ocupare în perioada 2010-2014 pentru fiecare model

Sursa: Calcule proprii

Figura 2 Ierarhizarea performanțelor în funcție de media productivității muncii în perioada 2010-2014 pentru fiecare model

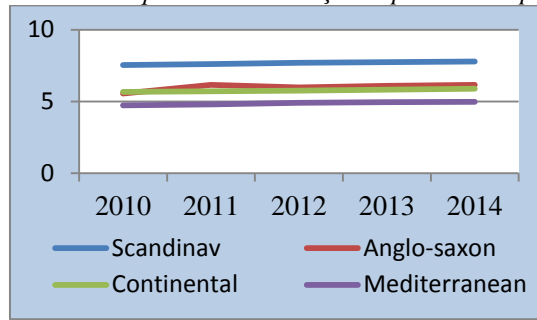
Sursa: Calcule proprii

Figura 3 Tipologia modelelor social europene

		Eficiență	
		Scăzută	Ridicată
Echitate	Ridicată	Continental	Scandinav
	Scăzută	Mediterranean	Anglo-saxon

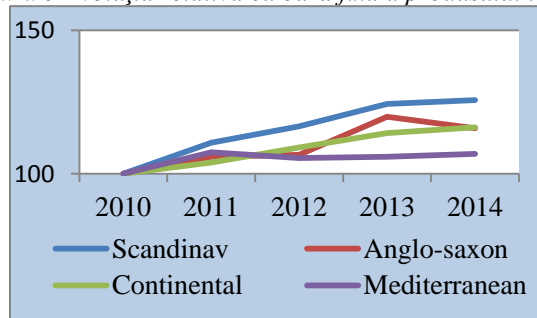
Sursa: Andre Sapir (2006)

Figura 4 Totalul cheltuielilor publice cu educația ca procent din produsul intern brut

Sursa: Eurostat

Figura 5 Evoluția relativă cu bază fixă a produsului intern brut

Sursa: Eurostat

Tabelul 1
 Clasamentul statelor scandinave în funcție de Indicele dezvoltării umane

Poziția în clasament	Țara	Indicele dezvoltării umane
1	Norvegia	0.944
10	Danemarca	0.900
12	Suedia	0.898
24	Finlanda	0.879

Sursa: Baza de date a Băncii Mondiale